УДК 338.49:334

С. О. Кириченко,
ст. викладач кафедри економіки і підприємництва, Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут", м. Київ

ОБГРУНТУВАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНІВ

S. Kyrychenko,
sen. lec. Department of Economics and Business,
National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute", Kyiv

THE SUBSTANTIATION OF INDICATORS' DEFINITION FOR ASSESSING THE DEVELOPMENT OF SOCIAL INFRASTRUCTURE IN THE REGIONS

У статті на основі проведеного аналізу методів оцінки розвитку соціальної інфраструктури регіонів України визначено їх позитивні сторони та недоліки. Встановлено, що більшість методичних підходів оцінки розвитку соціальної інфраструктури регіонів базують на використанні інструментарію визначення інтегральної оцінки за різними показниками об'єднаннях у певні підгрупи, що характеризують багатоаспектні процеси соціальної інфраструктури. А також встановлено, що загальними рисами досліджуваних методів оцінки розвитку соціальної інфраструктури є те, що вони базуються на виділені часткових груп показників, які характеризують соціальну інфраструктуру як систему у цілому. Одним з недоліків існуючих методів було визначено виділення показників для оцінки без достатнього обгрунтування. У статті визначено принципи, яким показники обов'язково повинні відповідати, а саме: всебічної оцінки, ієрархічності, комплексності та універсальності. Доведено, що відповідно до визначених принципів часкові показники повинні у своїй сукупності характеризувати як підсистеми соціальної інфраструктури, так її у цілому та давати уявлення про її розвиток. Запропоновано відповідно до встановлених принципів часткові показники для оцінки розвитку соціальної інфраструктури регіонів, що згруповані відповідно визначених підсистем соціальної інфраструктури: комунально-побутового обслуговування; управління, охорони громадського порядку та екології; соціально-економічного обслуговування. Доведено, що методична узгодженість часткових показників значно розширює можливості аналізу та з'ясування взаємообумовлених процесів та їх синергетичного ефекту, що відбуваються у системі.

It was determined in the article a positive aspects and disadvantages of methods for assessing the social infrastructure of the regions Ukraine on based conducted analysis. It was established, that most of evaluation methodical approaches of social infrastructure in the region are based on using integrated assessment instrument for determining the various indicators associations in certain subgroups, which characterizing multifaceted processes of social infrastructure. As well as found that common features of studied methods for assessing social infrastructure development is the fact, that they are based on partial selected groups indicators, that characterize social infrastructure system as a whole. One of the disadvantages of existing methods was determined allocation of indexes for estimation without sufficient justification. The article defines the principles that indicators must conform, namely full evaluation hierarchy, complexity and versatility. It is proved, that the set principles a partial indicators in its entirety should be characterized as a subsystem of the social infrastructure so as a whole and provided an idea of its development. It was proposed according to established principles of partial indicators for assessing the development of social infrastructure in the regions, which grouped according defined subsystems of social infrastructure: public utilities, management, public safety and ecology, social and economic services. It was proved, that the methodical consistency of partial indicators considerably expands possibilities of analysis and clarification of interrelated processes and their synergistic effect, which occur in the system.

Ключові слова: соціальна інфраструктура регіонів, показники, система показників, методи оцінки розвитку соціальної інфраструктури, принципи.

Key words: social infrastructure in the regions, indicators, a system of indicators, evaluation methods of social infrastructure, principles.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах економічної дестабілізації важливим є дослідження існуючих методів та моделей оцінки розвитку соціальної інфраструктури в регіонах з метою їх удосконалення, що надасть можливість більш комплексно та системно підійти до проблем її розвит-

ку. Без оцінки розвитку соціальної інфраструктури неможливо розробити заходи щодо активізації її розвитку, що зумовлює актуальність проведення аналізу існуючих методик оцінки розвитку соціальної інфраструктури та потребує подальших досліджень та пропозицій з удосконалення методів оцінки розвитку соціальної інфраструктури в регіонах, а також розроблення обгрунтованої системи показників для оцінки.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ ТА ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Проблемам розвитку соціальної інфраструктури присвятили свої роботи такі вітчизняні вчені як: О.М. Алимов, А.А. Багдаєв, Б.М. Данилишин, Є.Л. Логінов, А.А. Мазараки, М.К. Орлатий, Ю.І. Саенко, Д.М. Стеченко та ін. Розробці методів визначення розвитку соціальної інфраструктури в регіонах присвячено роботи багатьох науковців, а саме: Подіка О.А. [8, с. 56]; Лісового А.В. [5, с. 54]; Бондара С.І. [3, с. 6]; Сотниченко Л.Л. [11, с. 337]; Панько М.В. [7, с. 180]; Омельченко О.І. [6, с. 83]; Дубіщева В.П., Прохорова В.М. [4, с. 61]; Абрамова І.О. [1, с. 8]; Соляра В.В. [10, с. 203]; Саєнко М.Г., Сава А.П. [9, с. 268]; Чернюк Л.Г. та Пепи Т.В. [12, с. 14] та ін., а також Аналітичного центру "Бюро економічних та соціальних досліджень" спільно з Регіональним представництвом Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні та Поліським фондом міжнародних досліджень в межах проекту "Стан та перспективи розвитку інфраструктури регіонів" [2]. Незважаючи на велику кількість публікацій відносно розробки методів оцінки розвитку соціальної інфраструктури, визначення показників для її оцінки залишається й досі дискусійним та невирішеним завданням, у тому числі на регіональному рівні, що спонукає до подальших досліджень та обгрунтувань.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є обгрунтування системи показників для оцінки розвитку соціальної інфраструктури регіонів України. Для вирішення поставленої мети сформульовано такі завдання: проаналізувати існуючі методи оцінки розвитку соціальної інфраструктури; визначити часткові показники оцінки; розробити принципи щодо системи показників оцінки розвитку соціальної інфраструктури регіонів; запропонувати відповідно розробленим принципам систему показників оцінки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Аналітичний центр "Бюро економічних та соціальних досліджень" [2] спільно з Регіональним представництвом Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні та Поліським фондом міжнародних досліджень в межах проекту "Стан та перспективи розвитку інфраструктури регіонів" дослідили інфраструктуру регіонів в Україні. При цьому дослідження було проведено тільки за 2013 рік без порівняння розвиненості інфраструктури в різних регіонах України. Але для нашого дослідження інтерес викликають показники, які були обрані для оцінки стану інфраструктури в регіонах. А саме було досліджено стан таких дев'яти підсистем:

1) транспортної (7 показників — довжина автомобільних доріг державного та місцевого значення; протяжність автодоріг з твердим покриттям; автомобільний та залізничний вантажо- й пасажирооборот);

2) зв'язку (6 показників — щільність мережі зв'язку; щільність покриття мережі Інтернет; рівень забезпеченості мобільним зв'язком; абоненти мобільного зв'язку; кількість телефонних основних апаратів; кількість користувачів мережі Інтернет);

3) екологічної (2 показника — викиди в атмосферу шкідливих речовин і парникових газів; частка області в загальнодержавному обсязі викидів забруднюючих речовин в атмосферу);

4) рекреаційної (6 показників — кількість санаторно-курортних та оздоровчих закладів; баз відпочинку та дитячих оздоровчих таборів; готелів; кількість готельних номерів та їх житлова площа);

5) житлово-комунального господарства (3 показника — житловий фонд; житловий фонд, у середньому на одного мешканця; загальна площа житлових будинків);

6) освіти (10 показників — охоплення початковою, середньою та вищою освітою; кількість дошкільних закладів; кількість дітей у дошкільних закладах; кількість загальноосвітніх навчальних закладів; кількість учнів загальноосвітніх навчальних закладів; кількість професійно-технічних навчальних закладів; кількість учнів; кількість вищих навчальних закладів);

7) медичної (4 показника — ступінь забезпеченості населення лікарняними ліжками; смертність дорослого населення; дитяча смертність; середня очікувана тривалість життя);

8) соціального забезпечення (5 показників — чисельність дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; кількість усиновлених дітей; середній розмір пенсій; кількість пенсіонерів);

9) культурної (6 показників — кількість бібліотек; закладів культури клубного типу; кількість кіноустановок, театрів, музеїв, шкіл естетичного виховання).

Необхідно відзначити, що у дослідженні при оцінці інфраструктури в регіонах показники підсистем відрізнялися. Деякі дані були наведені за попередні роки від 2013 року, інколи показники порівнювалися із минулими роками.

Сотниченко Л.Л. [11, с. 337] визначає рівень розвитку інфраструктури в регіонах України, але по суті інфраструктура регіону зводиться до транспортної інфраструктури. Для розрахунків на основі статистичної інформації щодо довжини доріг, площі регіонів, чисельності населення та валової продукції виробничих підприємств використовувались: 1) коефіцієнт Успенського; 2) коефіцієнт Енгеля; 3) рівень розвитку транспортної інфраструктури (за рівнем зайнятості); 4) ступень використання транспортної інфраструктури (за рівнем зайнятості) для регіонів України.

Панько М.В. [7, с. 180] при визначенні соціальної складової структури економіки регіону, в яку входить і соціальна інфраструктура, визначає всього 7 показників: 1) доходи населення, млн грн.; 2) чисельність населення, млн осіб; 3) зайнятість населення, млн осіб; 4) середньомісячна з/п, грн.; 5) житловий фонд, млн м^2; 6) забезпечення населення торговельною площею, (м^2 на 10 тис. осіб); 7) забезпечення населення ліжками в лікарняних закладах (на 10 тис. осіб). На наш погляд, такий набір показників не може охарактеризувати ані соціальну складову структури економіки регіону, ані соціальну інфраструктуру.

Таблиця 1. Показники для оцінки розвитку підсистеми комунально-побутового обслуговування

№ п.п.	Показники
Х.1	Обсяг реалізованих послуг у сфері тимчасового розміщування й організації харчування (тис. грн.)
Х.2	Роздрібний товарооборот підприємств із забезпечення стравами та напоями (млн грн.)
Х.3	Оборот роздрібної торгівлі (млн грн.)
Х.4	Капітальні інвестиції у житлове будівництво (млн грн.)
Х.5	Житловий фонд (тис. м² загальної площі)
Х.6	Прийняття в експлуатацію житла на 1000 осіб (м² загальної площі)
Х.7	Колективні засоби розміщування та аналогічні засоби розміщування, спеціалізовані засоби розміщування (одиниць)
Х.8	Кількість місць у колективних засобах розміщування (одиниць)
Х.9	Кількість розміщених у колективних засобах розміщування (осіб)
Х.10	Вантажооборот автомобільного транспорту (млн ткм)
Х.11	Пасажирооборот автобусів (млн пас-км)
Х.12	Відправлення пасажирів залізничним транспортом (млн)
Х.13	Експлуатаційна довжина залізничних колій загального користування (км)
Х.14	Довжина автомобільних доріг загального користування (тис. км)
Х.15	Доходи від надання послуг пошти та зв'язку населенню (млн грн.)
Х.16	Міжміські телефонні переговори, включаючи міжнародні (млн)
Х.17	Забезпеченість населення основними домашніми телефонними апаратами на 100 сімей (одиниць)
Х.18	Забезпеченість населення трансляційними радіоточками звукового проводового мовлення на 1000 осіб наявного населення (одиниць)

Джерело: розроблено та обгрунтовано автором дослідження.

Омельченко О.І. [6, с. 83] при оцінці рівня життя населення в регіонах України використовує такі компоненти як: довгострокові цінності, поточні потреби, середовище проживання та соціальна інфраструктура, яка, у свою чергу, складається з таких груп показників як: охорона здоров'я та відпочинок (7 показників), наука і освіта (6 показників), роздрібна торгівля, громадське харчування, послуги населенню (3 показника), культура та мистецтво (3 показника), фізична культура та спорт (6 показників). Рівень життя населення в регіонах автор визначає за допомогою комплексного показника.

Соляр В.В. [10, с. 203] пропонує методику розрахунку інтегральної оцінки соціальної інфраструктури, що складається з комплексних показників оцінки. Для розрахунків інтегральної оцінки соціальної інфраструктури використовуються наступні види діяльності: 1) виробництво та розподілення електроенергії, газу та води; 2) будівництво; 3) торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку; 4) діяльність готелів та ресторанів; 5) діяльність транспорту та зв'язку; 6) охорона здоров'я та надання соціальної допомоги; 7) колективні, громадські та особисті послуги; 8) санітарні послуги, прибирання сміття та знищення відходів.

На наш погляд, оцінювати соціальну інфраструктуру за різних видів економічної діяльності та станом їх основних засобів є досить спірним. Але автор також пропонує доповнювати інтегральну оцінку соціальної інфраструктури оцінкою рівня забезпеченості населення об'єктами соціальної інфраструктури за допомогою таких показників як забезпеченість населення: житловим фондом; міським електричним транспортом — тролейбусами, трамваями, вагонами метрополітену; місцями в об'єктах ресторанного господарства; торговими місцями на ринках; ліжко-місцями в стаціонарах; послугами у сфері охорони здоров'я та освіти; номерами в готелях.

Саєнко М., Сава А. [9, с. 268] запропонували методику оцінки соціальної інфраструктури сільських територій за рахунок 18 комплексних параметрів: 1) розмір сіл за кількістю жителів; 2) віддаленість сіл від сільських рад і райцентрів; 3) віддаленість сіл від зупинок громадського транспорту; 4) віддаленість сіл від доріг з твердим покриттям; 5) дороги в селах з твердим покриттям і освітленість вулиць; 6) вік житлового фонду; 7) благоустрій житла (вода, каналізація, ванна, газ тощо); 8) дошкільні заклади; 9) загальноосвітні школи; 10) заклади культури; 11) медичні заклади; 12) заклади торгівлі; 13) заклади служб побуту; 14) заклади громадського харчування; 15) спортивні споруди; 16) культові споруди; 17) технічний стан будівель соціальної сфери; 18) наявна база для відкриття чи покращення соціальних закладів.

Чернюк Л.Г. та Пепа Т.В. [12, с. 14], досліджуючи методолого-організаційні аспекти соціальної інфраструктури визначають часткові критерії як показники, на основі яких формується оцінка соціальної інфраструктури. Автори наводять критерії-індикатори соціальної інфраструктури за галузевою спрямованістю, а саме: охорона здоров'я (12 індикаторів), освіти (дошкільні заклади — 4, загальноосвітні заклади — 6, професійно-технічні і вищі навчальні заклади — 14 індикаторів), туристично-рекреаційна сфера (12 індикаторів) та культура (22 індикатори). Також конкретизуються фактори, що впливають на розвиток соціальної інфраструктури, до яких віднесено: міжнародні, економічні, соціально-демографічні, політичні, науково-технічні, ресурсні, ринкові та кон'юнктурні фактори.

Але необхідно зауважити, що при визначенні критеріїв-індикаторів соціальної інфраструктури за галузевою ознакою не враховується галузі житло-комунального господарства, транспорту й зв'язку. За суттю всі обрані показники є кількісними, що можна пояснити обмеженістю статистичної інформації.

Отже, загальними рисами досліджуваних методів оцінки розвитку соціальної інфраструктури є те, що вони базуються на виділені часткових груп показників, які характеризують систему у цілому; розраховується інтегральний показник розвитку соціальної інфраструктури, здійснюється ранжування регіонів по рейтингу у залежності від отриманих результатів, що допомагає при розробленні стратегії розвитку на основі сформульованих прогнозах та визначенні заходів, що забезпечують їх реалізацію.

Одним з недоліків існуючих методик оцінки розвитку соціальної інфраструктури регіонів визначено виділення показників для оцінки без достатнього обгрунтування. Тому перед тим, як визначити часткові показники для оцінки, на наш погляд, необхідно виділити принципи, яким ці показники обов'язково повинні відповідати. При використанні системи часткових показників для оцінки розвитку соціальної

Таблиця 2. Показники для оцінки підсистеми управління охорони громадського порядку та екології

№ п.п.	Показники
Х.19	Кількість виявлених злочинів (випадків)
Х.20	Кількість виявлених організованих груп та злочинних організацій (випадків)
Х.21	Кількість злочинів, які вчинені організованими групами та злочинними організаціями (випадків)
Х.22	Кількість виявлених осіб, які вчинили злочини (осіб)
Х.23	Утилізовано, оброблено (перероблено) відходів IV класу небезпеки (тис. т)
Х.24	Скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти (млн м³)
Х.25	Потужність очисних споруд (млн м³)
Х.26	Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел забруднення (тис. т)

Джерело: розроблено та обгрунтовано автором дослідження.

інфраструктури регіонів, при їх виборі та обгрунтуванні необхідно дотримуватися наступних принципів:

— всебічної оцінки — показники повинні всебічно, повно характеризувати різні аспекти досліджуваної системи та в повній мірі відображати стан соціальної інфраструктури в регіонах України, але при цьому їх перелік повинен бути зведений до мінімуму;

— ієрархічності — показники повинні бути співпорядкованими, при цьому повинна спостерігатися можливість виокремлення певної підсистеми соціальної інфраструктури на різних рівнях та етапах оцінювання системи;

— комплексності — сукупності показників повинно повністю характеризувати соціальну інфраструктуру, при цьому не дублюватися, бути змістовними та логічно пов'язаними один з іншим але при цьому вони не повинні залежати один від одного, тобто коефіцієнт кореляції між кожною парою показників повинен бути мінімальний;

— універсальності — при оцінці повинен використовуватися універсальний набір показників доступних кількісному виміру, при цьому вони повинні бути відносними величинами, що досягається за рахунок нормування (стандартизації) значень показників і дає можливість їх порівнювати.

Відповідно до визначених принципів часкові показники повинні у своїй сукупності характеризувати як підсистеми соціальної інфраструктури так її у цілому та давати уявлення про її розвиток. Часткові показники повинні відповідати стандартам системи національних рахунків та відповідно системі національної статистики, це у свою чергу дасть можливість порівнювати отримані результати оцінки з показниками розвитку регіонів інших розвинених краї, що також є важливим фактором з урахуванням обраним Україною європейського вектору розвитку. Часткові показники повинні бути вибрані у певному часовому проміжку для можливості оцінювання показників у динаміці, а також подальшого прогнозування розвитку, як підсистем так і соціальної інфраструктури в цілому.

Таблиця 3. Показники для оцінки підсистеми соціально-економічного обслуговування

№ п.п.	Показники для оцінки відтворення та збереження фізичного здоров'я
Х.27	Кількість лікарів усіх спеціальностей (осіб)
Х.28	Забезпеченість населення лікарями усіх спеціальностей (чисельність лікарів на 10 000 населення)
Х.29	Кількість лікарських лікарняних ліжок (одиниць)
Х.30	Забезпеченість населення лікарськими лікарняними ліжками (кількість ліжок на 10 000 населення)
Х.31	Суб'єкти туристичної діяльності (одиниць)
Х.32	Кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності (осіб)
Х.33	Дитячі заклади оздоровлення та відпочинку (одиниць)
Х.34	Кількість місць у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку (одиниць)
Х.35	Кількість дітей, які перебували влітку, у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку (осіб)
Х.36	Питома вага дітей, які перебували влітку у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, у загальній кількості дітей 7–16 років (відсотків)
Х.37	Кількість клубних закладів (одиниць)
Х.38	Кількість місць у клубних закладах (на 100 жителів)
	Показники оцінки інтелектуально-культурної діяльності
Х.39	Охоплення дітей дошкільними навчальними закладами (у відсотках до кількості дітей відповідного віку)
Х.40	Кількість загальноосвітніх навчальних закладів (одиниць)
Х.41	Кількість учнів загальноосвітніх навчальних закладів у розрахунку на 10000 населення (осіб)
Х.42	Кількість професійно-технічних навчальних закладів (одиниць)
Х.43	Кількість учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів у розрахунку на 10000 населення (осіб)
Х.44	Кількість вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації (одиниць)
Х.45	Кількість студентів вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації у розрахунку на 10000 населення (осіб)
Х.46	Бібліотечний фонд (примірників на 100 жителів)
Х.47	Кількість бібліотек (одиниць)
Х.48	Кількість демонстраторів фільмів (одиниць)
Х.49	Кількість місць у залах для демонстрування фільмів (на 100 жителів)
	Показники оцінки суспільно-політичної діяльності
Х.50	Кількість організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи (одиниць)
Х.51	Кількість фахівців, які виконують наукові та науково-технічні роботи (осіб)
Х.52	Внутрішні поточні витрати на наукові та науково-технічні роботи, виконані власними силами наукових організацій (тис. грн.)
Х.53	Кількість політичних партій
Х.54	Кількість громадських організацій
Х.55	Кількість релігійних організацій, одиниць
Х.56	Кількість профспілок, об'єднань профспілок, одиниць

Джерело: розроблено та обгрунтовано автором дослідження.

Показники, які визначені для оцінки розвитку соціальної інфраструктури регіонів на основі урахування проведеного аналізу існуючих методик оцінки вибрані з офіційних статистичних даних Державного комітету статистики України, їх перелік із врахуванням сучасних умов економічної дестабілізації може із часом змінюватися. Часткові показники згруповані відповідно визначених підсистем соціальної інфраструктури: комунально-побутового обслуговування (табл. 1); управління, охорони громадського порядку та екології (табл. 2); соціально-економічного обслуговування (табл. 3).

ВИСНОВКИ

Доведено, що при виборі та обгрунтуванні системи часткових показників для оцінки розвитку соціальної інфраструктури регіонів, необхідно дотримуватися таких принципів, як всебічної оцінки, ієрархічності, комплексності та універсальності. Методична узгодженість часткових показників значно розширює можливості аналізу та з'ясування взаємообумовлених процесів та їх синергетичного ефекту, що відбуваються у системі.

Система показників побудована відповідно встановлених принципів до них та у залежності від функціонального призначення кожної підсистеми соціальної інфраструктури. Перелік показників також може змінюватися і доповнюватися у залежності від мети дослідження, наприклад, у тому випадку, коли більш поглиблено вивчається розвиток тієї, чи іншої підсистеми або її складової.

Література:

1. Абрамова І.О. Аналіз соціально-економічного розвитку регіонів України на предмет кризовості / І.О. Абрамова // Економічний аналіз. — 2014. — Т. 15. № 1. — С. 6—15.

2. Аналітичний центр "Бюро економічних та соціальних досліджень" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.esoc.org.ua/index.php

3. Бондар С.І. Розвиток соціальної інфраструктури села в ринкових умовах: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук/ С.І. Бондар. — Харків, 2005. — 20 с.

4. Дубіщев В.П. Методологічні засади дослідження соціального потенціалу регіону / В.П. Дубіщев, В.М. Прохорова // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. — 2011. — Вип. 1. — С. 56—62.

5. Лісовий А.В. Методичні підходи до оцінювання сільської соціальної інфраструктури в Україні // Економіка України. — 2007. — №5. — С. 52—55.

6. Омельченко О.І. Методологічні засади оцінювання рівня життя населення в регіонах України / О.І. Омельченко // Проблеми економіки. — 2010. — № 2. — С. 81—90.

7. Панько М.В. Проблеми та перспективи розвитку соціальної складової структури економіки закарпатської області / М.В. Панько // Економічний аналіз. — 2014. — Том 18. — № 1. — С. 177—182.

8. Подік О.А. Розвиток інфраструктури регіону як один із головних важелів розвитку галузі свинарства / О.А. Подік // Економіка АПК. — 2009. — № 21. — С. — 53—56.

9. Саєнко М.Г., Сава А.П. Обгрунтування методичних підходів щодо оцінки стану і розвитку соціальної інфраструктури сільських територій / М. Саєнко, А. Сава // Зб. наук. пр. "Торгівля і ринок". — В.36. — 2013. — С. 266—278.

10. Соляр В.В. Обгрунтування перспективних напрямів розвитку соціальної інфраструктури регіону / В.В. Соляр // Регіональна економіка. — 2012. — № 1. — С. 200—207.

11. Сотниченко Л.Л. Визначення рівня розвитку інфраструктури регіонів України / Л.Л. Сотниченко // Вісник донецького національного університету, Сер. В: економіка і право. — Вип. 1. — 2015. — С. 335—341.

12. Чернюк Л.Г., Пепа Т.В. Соціальна інфраструктура та її пріоритетність у системі суспільного розвитку (методолого — організаційний аспект) / Л.Г. Чернюк, Т.В. Пепа // Вісник Чернігівського технологічного університету: Серія: Економічні науки. — ЧНТУ, 2012. — № 1 (56). — С. 10—20.

References:

1. Abramova, I.O. (2014), "Analysis of socio-economic development of Ukraine in terms of crisis", Ekonomichniy analiz, vol. 15, pp. 6—15.

2. Analitychnyj tsentr "Biuro ekonomichnykh ta sotsial'nykh doslidzhen' (2013), "Status and prospects of regional infrastructure", available at: http://www.esoc.-org.ua/index.php (Accessed 15 January 2016).

3. Bondar, S.I. (2005), "The development of social infrastructure in market conditions", Ph.D. Thesis, Economy Agriculture and agribusiness, Kharkiv National Agrarian University. V.V. Biotechnology, Kharkiv, Ukraine.

4. Dubischev, V.P. and Prohorova, V.M. (2011), "Methodological principles of social research potential of the region", Ekonomichniy visnik Zaporizkoyi derzhavnoyi inzhenernoyi akademiyi, vol. 1, pp. 56—62.

5. Lisoviy, A.V. (2007), "Methodological approaches to evaluation of rural social infrastructure in Ukraine", Ekonomika Ukrayini, vol. 5, pp. 52—55.

6. Omelchenko, O.I. "Methodological principles of assessment of living standards in the regions of Ukraine", Problemi ekonomiki, vol. 2, pp. 81—90.

7. Panko, M.V. (2014), "Problems and prospects of the social dimension of the economic structure of the Transcarpathian region", Ekonomichniy analiz, vol. 18, no. 1, pp. 177—182.

8. Podik, O.A. (2009), "The development of infrastructure in the region as one of the main levers of pig industry", Ekonomika APK, vol. 21, pp. 53—56.

9. Saenko, M.G. and Sava, A.P. (2013), "Justification methodological approaches to assess the situation and development of social infrastructure of rural areas", Zb. nauk. pr. Torgivlya i rinok, vol. 36, pp. 266—278.

10. Solyar, V.V. (2012)," Justification promising areas of social infrastructure in the region", Regionalna ekonomika, vol. 1, pp. 200—207.

11. Sotnichenko, L.L. (2015), "Determining the level of infrastructure development of regions of Ukraine", Visnik donetskogo natsionalnogo universitetu, Ser. vol. ekonomika i pravo, no. 1, pp. 335—341.

12. Chernyuk, L.G. and Pepa, T.V. (2012), "Social infrastructure and its priority in the social development (methodological — organizational aspect)", Visnik Chernigivskogo tehnologichnogo universitetu, no. Ekonomichni nauki, vol.1 (56), pp. 10—20.

Стаття надійшла до редакції 19.03.2016 р.